

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Конотопський інститут Сумського державного університету
Кафедра менеджменту і підприємництва

ДИПЛОМНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Формування системи матеріально-технічного забезпечення
сільськогосподарського виробництва в ринкових умовах (на прикладі ТОВ
«Десна»
(назва теми роботи)

Студента 4-го курсу гр. М-61к
Спеціальність 073 „МЕНЕДЖМЕНТ”

Шафороста Віктора Вікторовича
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Науковий керівник:
к.е.н., вик. Самусь Г.І.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище,
ініціали керівника)
Завідувач кафедри:
к.е.н., доц. Власенко Д.О.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище,
ініціали)

Конотоп 2020

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА.....	6
1.1. Економічна сутність матеріально-технічного забезпечення	6
1.2. Принципи та специфіка матеріально-технічного забезпечення.....	8
1.3. Оцінка ефективності використання основних виробничих засобів	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВ «ДЕСНА».....	16
2.1. Загальна характеристика підприємства.....	16
2.2. Стан матеріально-технічного забезпечення підприємства.....	17
2.3. Аналіз оновлення основних виробничих засобів підприємства.....	24
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВ «ДЕСНА».....	27
3.1. Роль фінансової та інвестиційної складової в матеріально-технічному забезпеченні підприємства	27
3.2. Інноваційні технології як основа матеріально-технічного забезпечення.....	29
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35

РЕФЕРАТ

Структура та обсяг дипломної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який містить 24 найменування. Загальний обсяг дипломної роботи становить 37 с., у тому числі 11 таблиць, 2 рисунки, 1 формула, список використаних джерел – 3 сторінки.

Об'єктом дослідження є процеси формування системи матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського підприємства ТОВ «Десна».

Предметом дослідження є теоретичні і прикладні питання матеріально-технічного забезпечення підприємства.

Метою роботи є визначення напрямів формування системи матеріально-технічного забезпечення аграрного підприємства. Відповідно до мети необхідно вирішити наступні завдання:

- ознайомитися з теоретичними аспектами формування системи матеріально-технічного забезпечення підприємств аграрного сектору;
- провести аналіз матеріально-технічного забезпечення підприємства ТОВ «Десна» та дати оцінку ефективності використання основних виробничих засобів;
- запропонувати напрями удосконалення матеріально-технічного забезпечення підприємства.

Методологічною основою роботи є такі методи, як: наукового пізнання, аналізу; синтезу; метод логічного узагальнення результатів дослідження, системний підхід.

Ключові слова: МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ; СИСТЕМА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ; ОСНОВНІ ВИРОБНИЧИ ЗАСОБИ; АГРАРНИЙ СЕКТОР; СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ПРОДУКЦІЯ.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Важливим чинником підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва є належне забезпечення їх матеріально-технічними ресурсами та основними фондами в кількості, що є необхідною та відповідній структурі, а також більш повне їх використання.

Перед матеріально-технічним забезпеченням стоїть кілька завдань: зміцнення та вдосконалення матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств за допомогою обґрунтованого збільшення поставок різних ресурсів, що забезпечують більш високі темпи розвитку виробництва сільськогосподарської продукції; забезпечення на всіх стадіях постачання економічного витрачання матеріальних ресурсів; здійснення поставки машин за повними їх системами та комплексами, забезпечення здійснення інтенсивних технологій вирощування сільгоспкультур; впровадження оптової торгівлі, створення пунктів прокату складної спеціалізованої техніки та ін.

У зв'язку з цим, пріоритетні напрями розвитку аграрного сектору України направлено на вирішення сукупності проблем, серед яких важливе місце належить відтворенню матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва, що необхідні в тій чи іншій мірі кожному підприємству нашої країни.

Невирішені проблеми оновлення основних засобів набули такої глибини, за якої відбулося наростання масштабів живої праці, скорочення обсягів виробництва продукції. На сьогодні гостро стоїть проблема формування системи матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва, яка б могла забезпечити відповідну конкурентоспроможність підприємства не тільки в межах регіону чи країни, а і на міжнародному ринку.

Цю проблему вивчало багато вчених: Я.К. Білоуська, М.Й.Малік, Л.О. Мармуль, Г.М.Підлісецький, П.Т.Саблук, В.П.Ситник, В.М.Трегобчук, Г.В. Черевка та інші.

Об'єктом дослідження є процеси формування системи матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського підприємства ТОВ «Десна».

Предметом дослідження є теоретичні і прикладні питання матеріально-технічного забезпечення підприємства.

Метою роботи є визначення напрямів формування системи матеріально-технічного забезпечення аграрного підприємства. Відповідно до мети необхідно вирішити наступні завдання:

- ознайомитися з теоретичними аспектами формування системи матеріально-технічного забезпечення підприємств аграрного сектору;
- провести аналіз матеріально-технічного забезпечення підприємства ТОВ «Десна» та дати оцінку ефективності використання основних виробничих засобів;
- запропонувати напрями удосконалення матеріально-технічного забезпечення підприємства.

Методологічною основою роботи є такі методи, як: наукового пізнання, аналізу; синтезу; метод логічного узагальнення результатів дослідження, системний підхід.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА

1.1. Економічна сутність матеріально-технічного забезпечення

Рівень матеріально-технічного забезпечення та раціональне використання є визначальними чинниками організаційно-технічного рівня виробництва, який створює умови високої конкурентоспроможності продукції підприємства.

Матеріально-технічне забезпечення – це організований процес поставки на ринок всіх видів ресурсів, необхідних для виробничої діяльності. Основним завданням матеріально-технічного забезпечення сільського господарства та інших галузей АПК є своєчасне постачання ресурсів на ринок, залучення їх в продуктивне споживання, створення умов для оновлення та розширення матеріально-технічної бази галузі відповідно до перспектив її розвитку, задоволення потреб сільськогосподарських підприємств в товарах і послуги виробничого призначення через ринок [1, с.105]. Така система невпинно покращується, пристосовуючись до запитів споживача. У ситуаціях товарного виробництва та дії закону вартості матеріально-технічне забезпечення має товарний характер і представляє одну з форм товарного обігу. В умовах планової економіки, будучи одним з сильних важелів проведення технічної політики держави, воно формувалося відповідно до закономірностей кругообігу та зовнішньоторговельного обороту виробничих фондів, що визначають їх рух, особливості продуктивного споживання, часткового та повного відновлення.

Кількісні пропорції поставок матеріально-технічних засобів встановлюються виходячи з початкових техніко-економічних параметрів засобів виробництва: їх продуктивності, ремонтпридатності, термінів використання та інших факторів[1, с.115].

Аргументована технічна політика завдяки системі матеріально-технічного

постачання стимулює найкращий режим руху виробничих фондів, забезпечуючи при цьому раціональні обсяги їх споживання в розрахунку на одиницю виробленої продукції, робіт, послуг і максимальну рентабельність виробництва [2, с.175].

Серед вчених є багато підходів до визначення сутності поняття матеріально-технічного забезпечення.

Так, Т.Г. Величко вважає, що матеріально-технічне забезпечення – система принципів, форм, методів, важелів та структур, які спрямовані на виробництво і постачання технічних засобів, запасних частин, паливно-мастильних матеріалів, інших енергоносіїв, техніко-технологічне обслуговування та надання виробничих послуг [3].

Т.М. Остапенко під матеріально-технічним забезпеченням сільського господарства розуміє систему, в якій відбувається споживання матеріально-технічних засобів (техніки, енергетичних ресурсів, запасних частин, добрив, засобів захисту рослин і тварин тощо) шляхом використання послуг підприємств-виробників матеріально-технічних засобів, постачальників та сервісних підприємств [4].

М.М. Касьяненко дає наступне визначення матеріально-технічного забезпечення: «складний соціально-економічний процес вивчення кон'юнктури ринку, пошуку постачальників, визначення потреб у ресурсах та контроль за виконанням умов постачання й відповідності фінансовим можливостям» [5, с. 87].

На думку С.Е. Каменицер, матеріально-технічне забезпечення – це доведення матеріальних ресурсів до конкретних виробничих підприємств – у заздалегідь визначене договором місце споживання [6, с.121].

С.С. Пятуніна зазначає, що матеріально-технічне забезпечення – це процес постачання на склади підприємства чи відразу на робочі місця, відповідно до виробничих планів, необхідних матеріально-технічних ресурсів [7, с.68].

Матеріальні ресурси виступають одним з найважливіших і невід'ємних елементів будь-якого виробничого процесу. Їх види численні, а класифікація - складна і різноманітна, що породжує різні трактування самого терміна

«матеріальні ресурси». У той же час, абстрагуючись від другорядних ознак їх сутності, можна констатувати, що матеріальні ресурси – це економічні ресурси в матеріально-речевій формі, що представляють собою предмети праці, які використовуються для виготовлення продукції, виконання робіт, надання послуг [8, с.118].

У складі матеріальних ресурсів виділяють такі укрупнені групи, як сировину, основні та допоміжні матеріали, паливо, тару, запасні частини, комплектуючі вироби та покупні напівфабрикати [9, с.68]. Практично всі вони в тій чи іншій мірі супроводжують виробничий процес в кожній з галузей, набуваючи характерних особливостей. У той же час таких специфічних матеріальних ресурсів, як в аграрному секторі економіки, немає ні в одній зі сфер народного господарства. Це насіння, посадковий матеріал, добрива, корми, молодняк тварин, що мають біологічно активний характер і потребують підвищеної уваги та відповідного управління на різних рівнях, від внутрішньогосподарського до державного [10, с.47].

Теоретична сутність матеріально-технічного забезпечення сільського господарства вимагає забезпечення взаємного інтересу до виробництва й обміну товарними масами, які мають споживчу вартість, економічної взаємовигідності комерційних операцій та еквівалентності обміну на засадах закону вартості. За таких умов має місце мотивація до ефективної праці, підкріплена особистим інтересом, наближення споживної вартості до її мінової вартості, запобігання фетишизації та монополізму в окремих сферах.

1.2. Принципи та специфіка матеріально-технічного забезпечення

Система матеріально-технічного забезпечення агропромислового комплексу повинна базуватись на принципах, до яких належать:

-цінова, фінансово-кредитна і податкова політика держави повинні бути спрямованими на відтворення та підтримку платоспроможності, як сільгосптоваовиробників, так і промислових підприємств для досягнення

розширеного відтворення основних засобів виробництва;

-забезпечення для підприємств всіх форм власності та господарювання рівноправності розвитку;

-запобігання виникнення монопольних формувань у сфері матеріально-технічного забезпечення шляхом обмеження економічними методами;

-забезпечення сільгосптоваровиробникам вільного вибору сервісних структур та постачальників матеріальних ресурсів і технологій;

- забезпечення рівних економічних умов у взаємовідносинах між споживачами і постачальниками матеріально-технічних ресурсів, а також структурами технічного обслуговування;

-дотримання гарантій та відповідальності партнерів агропромислового комплексу за високу якість матеріально-технічного забезпечення та наданих послуг, термінів і умов поставок необхідних ресурсів, своєчасність взаєморозрахунків;

-фінансове забезпечення своєчасного відтворення матеріально-технічних засобів [11, с.256].

У ринкових умовах для сфери обігу і товарно-грошових відносин характерна наявність широкої мережі посередництва, яка має у своїй основі комісійний характер, та найрізноманітніші організаційні форми (оптова торгівля, торгові дома, брокерські фірми, постачальницько-збутові компанії, підприємства й організації по заготівлі і збуту продукції тощо). Їх діяльність здійснюється на принципах повного госпрозрахунку відповідно до вимог товарно-грошових відносин і чинного законодавства [12, с.347].

До основних форм матеріально-технічного забезпечення в умовах ринкової економіки належать:

-транзитна – на основі прямих зв'язків (завод – сільськогосподарське підприємство);

-складська – на умовах франко-господарство споживача (товар зі складу доставляється споживачу транспортом постачальницької організації);

-через товарно-сировинні біржі;

-поставка товарів на умовах лізингу; товарообмін при укладанні бартерних угод [13, с.41].

Особливості технологічного процесу сільськогосподарського виробництва з його чітко сформованим зворотнім зв'язком обумовила специфічну роль агросервісу. Тут склалася певна схема послідовних і взаємопов'язаних стадій, які розвиваються за схемою (рис.1.1.):

Рисунок. 1.1. Роль агросервісу в забезпеченні технологічного процесу аграрного виробництва

У процесі руху матеріально-технічних ресурсів можна виокремити, дві ланки, які позитивно чи негативно можуть впливати на сільське господарство. Перша ланка –“виробництво-постачання” ресурсів сільського господарства. В ринкових умовах учасники ринку претендують на великий прибуток: будь-яке підвищення цін у сфері “виробництво” автоматично викликає аналогічний процес у сфері “постачання”. Друга ланка “постачання-сервісне забезпечення” ближче стоїть до сільського господарства, оскільки саме тут і формується той механізм економічних відносин, який може зробити систему агросервісу привабливою чи непривабливою для аграрного сектора [14, с.57].

Однак за сучасних умов саме у формуванні економічного механізму відносин між означеними суб'єктами ринку матеріально-технічного забезпечення сільського господарства відсутня будь-яка узгодженість.

В аграрному секторі матеріально-технічне забезпечення виробництва має значні особливості. Вони зумовлюються розтягнутим періодом обертання товарної і грошової мас через неспівпадання у часі процесу виробництва і робочого

періоду, сезонністю, залежністю відтворювального процесу від природних факторів, підвищеними показниками ризику.

Специфіка матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва зумовлена особливостями власне сільського господарства, а саме:

- Сільське господарство розвивається на основі різних форм власності і господарювання. Для кожного з них мають бути створені рівні економічні умови щодо підвищення ефективності господарювання, розвитку самостійності та ініціативи.

- На відміну від інших галузей матеріального виробництва земля є основним і незамінним засобом виробництва. При правильному використанні в процесі сільськогосподарського виробництва властивості землі погіршуються.

- Економічний процес відтворення в сільському господарстві тісно пов'язаний і незмінно переплітається з природним процесом, оскільки розвиток і відтворення рослин і тварин (а вони є засобами виробництва) відбувається за біологічними законами. Для підвищення ефективності виробництва необхідно враховувати дію не тільки економічних законів, а й законів природи, зокрема біологічні особливості відтворення рослин і тварин у різних зонах країни.

- Значна різниця між періодом виробництва і робочим періодом сільськогосподарського виробництва спричинює його сезонний характер. Період виробництва визначається часом перебування продукту у виробництві, а робочий період – лише часом, протягом якого продукт піддається дії праці. Сезонний характер виробництва зумовлює нерівномірність використання робочої сили, машин і знарядь, одержання продукції та надходження коштів від її реалізації.

- Сільськогосподарське виробництво просторово розосереджене, що спричиняє великі обсяги внутрішньогосподарських перевезень вантажів, а також витрат енергетичних ресурсів і засобів виробництва.

- На відміну від промисловості, частина одержаної продукції використовується в подальшому виробничому процесі як засіб виробництва. Тому збільшення обсягів сільськогосподарської продукції залежить не тільки від промислових засобів виробництва, а й від продуктивності засобів, відтворених у

галузі.

-Природні умови є надзвичайно важливим фактором виробництва, великою мірою зумовлюють кінцеві результати та рівень його ефективності. Продукція створюється в процесі виробництва як результат природного функціонування живих організмів – рослин і тварин. Нестандартність предметів праці ускладнює процес виробництва і ставить особливі вимоги до формування системи машин [15, с.85].

Тому в економічному, вузькоринковому відношенні матеріально-технічне забезпечення менш ефективне, ніж в інших галузях народного господарства. Проте із загальнонародних позицій матеріально-технічне забезпечення сільського господарства вискоефективне, адже тут механізми товарно-грошових відносин спрямовані на виробництво товарів, які мають загальнонародне значення і є суспільно необхідними.

Забезпечення аграрних товаровиробників матеріально-технічними ресурсами у даний час повинно спрямовуватися на створення умов для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва за рахунок потужної матеріально-технічної бази і дозволяти дійове відтворення ресурсів. Для цього необхідно сформуванню і забезпечити належне функціонування відповідних ринків ресурсів для аграрного виробництва, а саме: технічних засобів, складовою часткою якого є ринок вживаної техніки; засобів захисту рослин, органічних та мінеральних добрив; паливно-мастильних матеріалів; техніко-технологічних послуг, тощо. Їх формування доцільно здійснювати на таких засадах:

- підвищення якості власних матеріально-технічних засобів, що забезпечить їх конкурентоспроможність з імпортованими;

- створення умов для мінімізації кількості посередників у ринкових ланцюгах;

- створення умов для забезпечення взаємовигідних відносин між постачальниками і споживачами матеріально-технічних ресурсів і послуг для сільськогосподарських товаровиробників, що забезпечить ефективне функціонування, як одних, так і других;

- формування єдиного інформаційного простору та моніторингу матеріально-

технічних ресурсів [16, с.99].

У технічному переоснащенні сільського господарства значна увага зосереджується на лізингових операціях. Проте український лізинговий ринок практично розвивається всупереч світовим тенденціям.

1.3. Оцінка ефективності використання основних виробничих засобів

В умовах конкуренції успішно функціонують ті виробники, які ефективно використовують свої ресурси, зокрема основні засоби виробництва. Від інтенсивності й ефективності їх використання залежить доходність капіталу і багато інших показників ефективності.

Потреба у визначенні ефективності використання основних виробничих засобів виникає при аналізі й оцінці діяльності переробних підприємств, складанні бізнес-планів, перспективному і поточному плануванні, виборі варіантів господарських рішень. Головне завдання визначення економічної ефективності основних засобів – удосконалення засобів виробництва шляхом кількісного нарощування та якісного оновлення основних виробничих засобів з метою досягнення максимальних обсягів виробництва при мінімальних затратах праці та коштів.

Критерій ефективності використання основних засобів виробництва не може якісно відрізнятись від ефективності суспільного виробництва. Критерієм економічної ефективності їх використання є підвищення продуктивності суспільної праці. Єдиному критерію економічної ефективності відповідає система показників, яка дає змогу кількісно визначати результати, що відповідають критерію економічної ефективності. При формуванні показників ефективності необхідно керуватися тим, що вони знаходяться у розвитку та взаємозв'язку, підпорядковані законам переходу кількісних змін у якісні [1, с.575].

Деякі дослідники пропонують обмежене коло показників ефективності використання. Наприклад, Н.М. Бондар, до показників, що характеризують рівень ефективності використання основних засобів, відносить наступні:

- фондovіддача, що характеризує, яка частка обсягу випущеної підприємством за певний період окупності продукції припадає на 1 грн. середньорічної вартості його основних фондів. Цей показник обчислюють у вартісних або натуральних вимірниках. Натуральні вимірники фондovіддачі мають обмежене використання. Як правило, їх обчислюють на підприємствах, де виробляють один вид продукції. Для обчислення фондovіддачі використовують також трудові вимірники. Вони застосовуються в цехах, де випускають кілька видів продукції.

-фондомісткість є показником, оберненим до фондovіддачі. Вона характеризує, яка частина середньорічної вартості основних засобів припадає на 1 грн. випущеної підприємством продукції. визначається як відношення середньорічної вартості основних засобів до обсягу випущеної продукції.

- рентабельність основних засобів характеризує, яка частка прибутку підприємства припадає на 1 грн. середньорічної вартості основних засобів [17, с. 185].

Дещо іншу систему показників ефективності використання основних засобів пропонує С.Г. Савицька [18, с.254]:

-рентабельність фондів – відношення прибутку від основної діяльності до середньорічної вартості основних засобів;

-фондовіддача основних засобів – відношення вартості виробленої продукції до середньорічної вартості основних засобів;

-фондовіддача активної частини основних засобів – відношення вартості виробленої продукції до середньорічної вартості активної частини основних засобів;

-фондомісткість – відношення середньорічної вартості основних засобів виробничого призначення до вартості виробленої продукції за звітний період;

-відносна економія основних фондів:

$$E_{O3} = O3_1 - O3_2 * I_{ВП}, \text{ де} \quad (1.1)$$

$O3_1, O3_2$ – середньорічна вартість основних засобів у відповідно базисному

і –звітному роках;

$I_{ВП}$ – індекс обсягу валового виробництва продукції.

Крім того, узагальнюючим показником ефективності використання основних засобів є рентабельність капіталу, вкладеного в основні засоби. Її рівень залежить не лише від фондівдачі, а й від рентабельності продажів, а також від частки реалізованої продукції в її загальному випуску.

На основі викладених досліджень, на наш погляд, основними показниками ефективності використання основних виробничих засобів аграрних підприємств є фондівдача, фондомісткість та рентабельність.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСАМИ ТОВ «ДЕСНА»

2.1. Загальна характеристика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Десна» знаходиться за юридичною адресою: вул.Щорса 1, с. Обтове, Кролевецький район, Сумська область, 41340[19].

ТОВ «Десна» є юридичною особою, має в своєму розпорядженні майно, несе відповідальність по своїх зобов'язаннях.

Метою роботи ТОВ «Десна» є:

- збільшення випуску сільськогосподарської продукції зі зниженням її собівартості, зростанням рентабельності;
- покращення соціально-економічного стану працюючих.

Основним напрямком розвитку підприємства є:

- вирощування зернових культур, бобових та олійних;
- вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів та бульбоплодів;
- вирощування інших однорічних та дворічних культур;
- розведення великої рогатої худоби молочних порід та ін.

На підприємстві застосовується лінійно-функціональна структура управління господарством. Керує підприємством директор, йому підпорядковані головний інженер, головний економіст, головний бухгалтер, головний агроном, головний зоотехнік.

У рослинництві загальне керівництво здійснює головний агроном. На фахівців галузі покладені наступні функції: агроном по захисту рослин слідкує за обробкою площ від шкідників, бур'янів, контролює внесення добрив; агроном-насінняр здійснює контроль за насінними посівами в господарстві, проводить апробацію за якістю підготовки і закладки насінного матеріалу, відповідає за купівлю перспективних сортів; начальник дільниці контролює дотримання

технології польових робіт, списання та облік мінеральних добрив та насіння, засобів захисту, збір ужою.

У тваринництві загальне керівництво галуззю здійснює головний зоотехнік. Лікування тварин здійснює ветеринар.

У механізації загальне керівництво ремонтними роботами, використанням техніки, планування, придбання і списання техніки та устаткування здійснює головний інженер. Завідувач ремонтними майстернями здійснює контроль за ремонтом і використанням техніки.

Організаціє економічної роботи займається відділ економістів на чолі з головним економістом.

Бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером відповідає за організацію обліку, нарахування і виплату заробітної плати, плати податків.

Підприємство постачає свою продукцію на ринки області та країни. Зерно користується попитом також і на міжнародному ринку. ТОВ «Десна» має значну кількість конкурентів як в області так і в Україні. Для підтримання конкурентоздатності підприємство постійно намагається удосконалювати своє виробництво, впроваджуючи інноваційні технології як в рослинництві так і в тваринництві, працюючи над матеріально-технічною базою, виходячи з матеріального стану.

2.2.Стан матеріально-технічного забезпечення підприємства

Функціональну структуру матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва складають: енергетичні засоби виробництва (трактори, комбайни тощо); сільськогосподарські машини і обладнання; паливно-мастильні матеріали; органічні та мінеральні добрива; насіння і садивний матеріал; хімічні засоби захисту рослин, корми тощо [1].

Розглянемо стан забезпечення сільськогосподарського підприємства ТОВ «Десна» основними видами матеріально-технічних ресурсів більш детально в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. – Матеріально-технічне забезпечення ТОВ «Десна»

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2017 р. +, -
Трактори всіх марок, шт.	55	52	59	+4
Зернозбиральні комбайни, шт.	14	16	12	-2
Кукурудзяно-збиральні комбайни, шт	1	2	3	+2
Кормозбиральні, комбайни, шт.	5	4	6	+1
Сіялки зернові	7	9	9	+2
Бурякозбиральні комбайни, шт	2	4	7	+5
Розкидувачі твердих мінеральних добрив	5	6	6	+1
Навантажувачі	4	8	11	+7
Оприскувачі	2	5	7	+5
Прицепи тракторні спеціальні	7	7	6	-1
Зерносушилки	3	3	4	+1
Вантажні автомобілі	30	43	45	+15
Всього	135	159	168	33

Як видно із таблиці 2.1. важливою складовою матеріально-технічних ресурсів сільського господарства є техніка. Наявність всієї сільськогосподарської техніки ТОВ «Десна» у 2017 р. становила 135 одиниць, тоді як аналогічний показник на 2019 р. становив вже 168 одиниці, що на 33 одиниці вище порівняно з 2017 р. та на 9 одиниць вище ніж у 2018 р. Дані таблиці свідчать, що помітне покращення кількісного стану матеріально-технічної бази, що відбулося за 2018-2019 рр.

Найбільше зростання одиниць техніки характерне для вантажних автомобілів. Серед тракторів найбільшу питому вагу складають транспортні засоби виду: МТЗ-80(82), ЮМЗ-6, це пояснюється тим, що вони були придбані раніше та тим, що на сьогоднішній день нова техніка є досить дорогою для придбання господарством. Якщо врахувати, що кількість тракторів, які відпрацювали амортизаційний строк, становить більше 60%, то власними тяговими засобами товаровиробники сільськогосподарської продукції не завжди в

зможі виконати необхідні обсяги технологічних операцій. Це означає, що це може мати негативний вплив на жує врожайність культур і підвищує собівартість одиниці продукції.

Для аналізу комбайнового парку ТОВ «Десна» використані дані по зернозбиральних комбайнах, кількість яких зменшилась на 2 одиниці у 2019 р. порівняно з 2017 р. Основна кількість комбайнів має застарілі низькопродуктивні модифікації та 35-50% зношеності.

Ситуація по іншій збиральній техніці є дещо кращою. Так, в господарстві за період, що досліджується зросла кількість кукурудзянозбиральних, кормозбиральних, бурякозбиральних комбайнів.

Енергетичні потужності господарства ТОВ «Десна» за 2019 рік склали - 40 тис.к.с., енергооснащеність господарства – 326,7 к.с. на 100 га сільськогосподарських угідь, енергоозброєність – 89,7 к.с. на 1 працівника, зайнятого в сільському господарстві. Детальніше дані про енергетичні ресурси ТОВ «Десна» представлені в таблицях 2.2 та 2.3.

Таблиця 2.2 – Показники наявності і витрат енергетичних ресурсів ТОВ «Десна»

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2017 р. +, -
Наявність енергетичних потужностей, тис.к.с.	18	35	40	+12
Витрата енергетичних ресурсів на виробничі цілі:				
дизельного палива, т.	1126	774	1410	+284
бензину, т.	169	116	109	-60
електроенергії, тис.кВт-ч.	1287	1081	1517	+230
Всього енергетичних ресурсів в перерахунку на умовне паливо, т.	2283	1640	2669	+386

Дані таблиці 2.2. свідчать про значне зростання наявних енергетичних потужностей у 2019 р. порівняно з 2017 р. на 12 тис.к.с. Витрати енергетичних ресурсів на виробничі цілі за аналогічний період теж зросли по більшості видів палива: так дизельного палива на 284 тони, електроенергії на 230 тис.кВт-ч. При цьому, слід зазначити скоротились витрати бензину на 60т.

Показники забезпеченості енергетичними ресурсами та електроенергією підприємства відображені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Показники забезпеченості енергетичними ресурсами та електроенергією ТОВ «Десна»

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2017 р. +, -
Енергозабезпеченість на1 бал-га с.г.у, к.с	0,04	0,08	0,11	+0,7
Енергозабезпеченість на1 га с.г.у, к.с	1,5	2,8	3,2	+1,7
Енергоозброєність, к.с. на 1 працівника	46,4	90,2	89,7	+43,3
Енергозабезпеченість на1 га с.г.у, кВ/ч	104,9	88,1	123,9	+19,0
Енергоозброєність, кВ/ч на 1 працівника	3317	2786	3401	+84

Як видно із таблиці 2.3. показники забезпеченості енергетичними ресурсами та електроенергією підприємства характеризуються тенденцією зростання. Особливо зросла енергоозброєність на 43,3 к.с. на 1 працівника.

Значну частину в структурі матеріальних витрат на виробництво сільськогосподарської продукції ТОВ «Десна» поряд з енергетичними ресурсами займають витрати на насіння та садивний матеріал. Стан забезпечення даним видом оборотних засобів показано в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4– Забезпечення ТОВ «Десна» насінням і садивним матеріалом

Показники	2017р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2017 р. +, -
Потреба в насінні та садивному матеріалі, тис. грн.	396,4	380,7	368,1	-28,3
Наявність насіння та садивного матеріалу, тис. грн.	155,0	159,9	164,9	+9,9
+ або - до потреби, тис. грн.	-241,4	-220,8	-203,2	-38,2
% забезпечення	39,1	42,0	44,8	+5,7

Дані таблиці 2.4. свідчать, що потреба в насінні та садивному матеріалі зменшилася у 2019 р. порівняно з 2017 р., а отже зріс і відсоток забезпечення підприємства насінням і садивним матеріалом. Важливе значення для отримання

високого урожаю має внесення мінеральних добрив. Стан забезпечення даним видом матеріальних ресурсів ТОВ «Десна» наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Потреба і наявність мінеральних добрив ТОВ «Десна»

Показники	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення 2019 р. до 2017 р. +, -
Потреба в мінеральних добривах, тон діючої речовини	702	760	700	-2
Фактична наявність мінеральних добрив, тон діючої речовини	350	388	343	-7
+ або - до потреби	-352	-372	-343	-9
% забезпечення	49,8	48,9	49,0	-0,8

Аналіз цих даних показує, що сільськогосподарське підприємство ТОВ «Десна» знаходиться у скрутному становищі стосовно забезпечення їх мінеральними добривами. За період 2017-2019 рр. хоча і зменшилась потреба в добривах, але не значно, тому відсоток забезпечення значно не змінився всього на 0,8%. Тобто господарство забезпечено мінеральними добривами приблизно на половину.

Сільськогосподарське виробництво має потребу і в хімічних засобах захисту рослин, що показано у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Стан забезпечення хімічними засобами захисту рослин ТОВ «Десна»

Показники	2017р.	2018р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2017 р. +, -
Потреба в хімічних засобах захисту рослин, т	14,29	16,07	17,06	+2,77
Наявність засобів захисту рослин, т	8,44	8,69	8,60	+0,16
+ (-) до потреби	-4,15	-7,37	-8,46	+4,31
% забезпечення	59,1	54,1	50,4	-8,7

Наведені дані свідчать про те, що за період 2017-2019 рр. в забезпеченні сільськогосподарського підприємства засобами захисту рослин позитивних змін

не відбулося. Про це свідчить відсоток забезпечення хімічними засобами захисту рослин, що становить на 8,7% менше у 2019 р. порівняно з 2017 р. Якщо і надалі буде продовжуватися така тенденція, то сподіватися на отримання якісного врожаю, не пошкодженого шкідниками та хворобами не слід очікувати.

В той же час, виробництво сільськогосподарської продукції є дуже матеріаломістким. В цьому можна переконатися, проаналізувавши дані таблиці 2.7., які вказують на те, що в структурі витрат на виробництво сільськогосподарської продукції у 2019 р. найбільша частка належить матеріальним витратам – 62,5%. Це є негативним явищем, адже підвищення рівня матеріальних витрат призводить до збільшення собівартості вирощеної продукції і, відповідно, до отримання нижчих прибутків.

Таблиця 2.7. – Структура витрат ТОВ «Десна» на виробництво сільськогосподарської продукції, %

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2017 р. +, -
Витрати, всього	100	100	100	
в тому числі:				
Оплата праці з відрахуваннями на соціальні заходи	14,4	13,7	12,9	-1,5
Матеріальні витрати	67,4	67,8	62,5	-4,9
Амортизація основних засобів	6,0	3,3	3,6	-2,4
Інші витрати	12,2	15,2	21,0	+8,8

Що стосується інших елементів витрат, то тут простежується тенденція зниження витрат на оплату праці з відрахуваннями на соціальні заходи, що зменшилися на 1,5 у 2019 р. порівняно з 2017 р.

При цьому слід зазначити, що на ТОВ «Десна» суттєво зросли «інші витрати» (орендна плата за земельні і майнові паї та ін.) з 12,2 до 21,0%, а саме на 8,8%.

Розглянемо структуру матеріальних витрат підприємства, що відображені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8. – Структура матеріальних витрат на виробництво сільськогосподарської продукції ТОВ «Десна»

Показник	2017р.	2018р.	2 019р.	Відхилення 2019 р. до 2017 р. +, -
Матеріальні витрати, всього	100	100	100	
Насіння і посадковий матеріал	12,1	12,1	11,9	-0,2
Корми	29,5	30,3	32,4	+2,9
Інша продукція сільського господарства	3,9	4,4	4,4	+0,5
Мінеральні добрива	7,6	10,5	10,9	+3,3
Нафтопродукти	21,7	18,3	15,9	-5,8
Електроенергія	3,6	3,3	3,6	0
Паливо	0,9	1,1	1,6	+0,7
Запасні частини та будівельні матеріали	8,6	8,5	8,4	-0,2
Оплата послуг і робіт	12,1	11,5	10,9	-1,2

Дані таблиці 2.8. свідчать про те, що в структурі матеріальних витрат ТОВ «Десна» на виробництво сільськогосподарської продукції у 2017- 2019 рр., найбільша питома вага припадає на корми (відповідно 29,5% і 32,4%). За даний період зросли витрати на мінеральні добрива та паливо, а саме на 3,3 %. Значно скоротились витрати на нафтопродукти на 5,8 при цьому зросли, хоч і не значно, витрати на паливо.

Матеріально-технічні ресурси тісно взаємопов'язані з іншими показниками фінансово-господарської діяльності підприємств такими, як собівартість виробництва, рівень рентабельності тощо.

Таким чином витрати на матеріально-технічні засоби є одними з основних факторів, які впливають і будуть впливати на суму отриманого прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції в перспективі.

2.3. Аналіз оновлення основних виробничих засобів підприємства

Стан основних фондів є найважливішим елементом, який характеризує загальний стан матеріально-технічної бази підприємства і значною мірою визначає його виробничі можливості. Отже, адміністрація повинна постійно контролювати стан основних фондів і вживати всіх необхідних заходів щодо своєчасного й достатнього оновлення виробничого обладнання і техніки підприємства. Основні коефіцієнти руху, оновлення і технічного стану основних засобів ТОВ «Десна» представлені у таблиці 2.9,

Таблиця 2.9. – Основні коефіцієнти руху, оновлення і технічного стану основних засобів ТОВ «Десна»

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2017 р. +, -
Коефіцієнт оновлення	0,03	0,05	0,08	+0,05
Термін оновлення	35	20	13	-22
Коефіцієнт вибуття	0,03	0,04	0,03	0
Коефіцієнт приросту	0,03	0,01	0,04	+0,01
Коефіцієнт зносу	0,03	0,06	0,02	-0,02
Коефіцієнт придатності	0,97	0,94	0,93	-0,04

Дані таблиці 2.9. свідчать про критично низьке значення коефіцієнта оновлення техніки та про те, що техніка підприємства морально і фізично застаріла, неодноразово зазнавала капітальних ремонтів. Внаслідок значного зниження продуктивності такого обладнання і збільшення витрат на його часті ремонти і експлуатацію істотного зростає собівартість продукції, що виробляється, і, отже, знижується її конкурентоздатність. Низький відсоток оновлення техніки свідчить про застосування на підприємстві часткового способу відтворення основних фондів.

Коефіцієнти приросту показують, що за період, що досліджується було введено більше основних засобів чим ліквідовано, хоча таке зростання є незначним.

За рахунок того, що протягом досліджуваного періоду в ТОВ «Десна» дуже мало було введено основних засобів, термін їх окупності досить великий. Однак, необхідно відмітити тенденцію до його зменшення з 35 до 13 років.

Головною причиною ситуації, що склалася на підприємстві є дефіцит коштів, які б забезпечували відновлення та надходження нових потужних та продуктивних засобів.

Наявна необхідність термінового оновлення основних фондів підприємства. Велика частина обладнання ТОВ «Десна» є істотно зношеною, далеко не все устаткування знаходиться у експлуатації. Значна частина техніки і обладнання підприємства перебуває в капітальному ремонті, монтажах, демонтажах і резерві, що істотно знижує ефективність використання основних засобів підприємства.

Ефективність використання основних фондів ТОВ «Десна» визначається як результат їх використання і вимірювання обсягом продукції і прибутку від виробництва. Основним показником що характеризує ефективність використання основних фондів підприємства є фондвіддача. Розглянемо як змінювалася економічна ефективність основних виробничих засобів підприємства (табл. 2.10).

Таблиця 2.10. – Фондовіддача ТОВ «Десна», тис. грн.

Роки	Річний обсяг випуску продукції	Середньорічна вартість основних виробничих засобів	Фондовіддача
2017	19670	18839,5	1,04
2018	23090	17688,5	1,30
2019	24050	18508,0	1,30

Як бачимо із збільшенням об'єму випуску продукції збільшується фондвіддача. При аналізі ефективності використання основних виробничих засобів необхідно визначити яка частина середньорічної вартості основних засобів припадає на 1 грн. випущеної підприємством продукції, тобто визначити фондомісткість[20, с.23].

Фондомісткість основних засобів підприємства наведена в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11.– Фондомісткість ТОВ «Десна», тис. грн.

Роки	Річний обсяг випуску продукції	Середньорічна вартість основних виробничих засобів	Фондомісткість
2017	19670	18839,5	0,96
2018	23090	17688,5	0,77
2019	24050	18508,0	0,77

Якщо фондovіддача повинна мати тенденцію до збільшення, то фондомісткість - до зниження. Останнє і має місце на підприємстві.

Одним із показників ефективності використання основних засобів підприємства є фондоозброєність, що визначається відношенням середньорічної вартість основних виробничих засобів до кількості працюючих. Динаміку зміни досліджуваного показника відображена в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12. – Фондоозброєність ТОВ «Десна»

Роки	Кількість працівників, чол	Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис.грн	Фондоозброєність, тис. грн
2018	123	17688,5	143,8
2019	147	18508,0	125,9
Індекс 2019 р. до 2018 р.	1,19	1,05	0,87

Як бачимо у 2019 р. порівняно з 2018 р. фондоозброєність підприємства зменшилася, індекс 2019 р.до 2018 р. становив 0,87.

Від ефективності використання основних фондів в значній мірі залежить багато важливих техніко-економічних показників роботи підприємства, тому необхідно постійно аналізувати і знаходити шляхи підвищення ефективності використання основних фондів.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОВ «ДЕСНА»

3.1. Роль фінансової та інвестиційної складової в матеріально-технічному забезпеченні підприємства

Матеріально-технічною основою організації процесу виробництва на підприємстві ТОВ «Десна» є основні виробничі фонди. Зважаючи на значущість основних виробничих фондів як основи процесу здійснення господарської діяльності постає необхідність формування стратегії їх відтворення як ефективного інструменту реалізації виробничої політики підприємства.

Загальноприйнятим є те, що формування будь-якої стратегії потребує використання сукупності методів та інструментів. Причому в залежності від об'єкта формування стратегічних основ та етапів розробки вони суттєво різняться. Формування стратегії оновлення основних виробничих фондів на підприємстві можна подати у вигляді певної послідовності етапів (рис. 3.1).

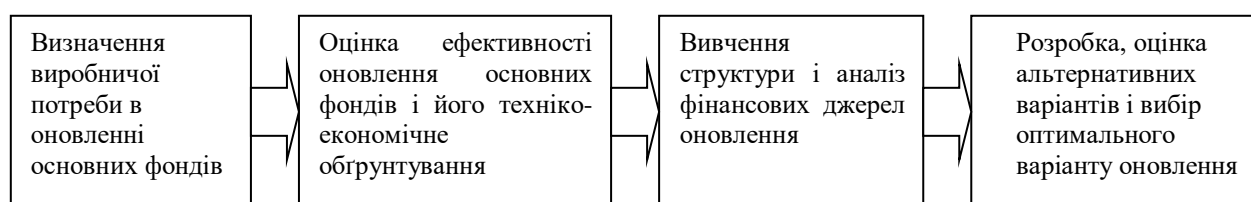

Рисунок 3.1. Основні етапи формування стратегії оновлення основних виробничих фондів

Розробка такої стратегії покликана забезпечити фінансування заходів, спрямованих на оновлення основних фондів у передбаченому обсязі [21, с.185].

Одним з напрямів вирішення фінансового регулювання матеріально-технічного забезпечення ТОВ «Десна» є лізинг.

Лізинг – це особливий вид підприємницької діяльності, який включає в себе

три форми організаційно-економічних відносин: орендні, кредитні та торгівельні, зміст кожної з яких окремо повністю не вичерпує сутності таких специфічних фінансово-майнових операцій.

Для оновлення основних засобів крім лізингове кредитування можна застосовувати: фінансування за рахунок власних коштів, використання товарного кредиту, використання банківського кредиту.

На підприємстві ТОВ «Десна» має бути налагоджена система моніторингу за станом використання основних засобів. На кінець кожного кварталу (півріччя) необхідно складати звіт про наявність та стан основних засобів з зазначенням морально та фізично зношених основних засобів, суми зносу, розрахунок і обґрунтування потреби в прирості основних засобів на плановий період, внесення пропозицій щодо придбання конкретних сучасних видів основних засобів, альтернативні джерела фінансування визначеної потреби на плановий період.

Вирішення проблем оновлення підприємства ТОВ «Десна» технічними засобами виробництва не можливо без відповідних інвестицій. Важливим завданням є виявлення потенційних інвесторів, що мають відповідні кошти і зацікавлені в їх вкладанні в ТОВ «Десна». В процесі формування інвестиційної політики підприємства, як правило, виділяють три основні напрямки:

- 1) реальні інвестиції;
- 2) фінансові інвестиції;
- 3) інноваційні інвестиції.

Реальні інвестиції є в даний час основним напрямком інвестиційної діяльності підприємства. Вони представляють собою вкладення засобів в реальні матеріальні активи, в основному в оновлення основних фондів підприємства.

Фінансові інвестиції представляють собою вкладення засобів підприємства на термін більше одного року в різні грошові і фондові інструменти інвестування, серед яких найбільш значну долю займають вкладення засобів у цінні папери [22, с.45].

Інноваційні інвестиції представляють собою вкладення засобів в нематеріальні активи, що забезпечують впровадження сучасних наукових

досягнень в практику діяльності підприємства.

Реальні вклади підприємства здійснюються в наступних основних формах: придбання цілісних майнових комплексів; нове будівництво; реконструкція; модернізація; придбання окремих матеріальних активів.

Основною перешкодою для потенційних інвесторів є високий ступень ризиків, з них, на нашу думку, найбільш поширеними є: політичний ризик; валютний ризик; інфляційний ризик; структурний ризик; регуляторний ризик.

Суттєве значення для ТОВ «Десна» має співвідношення цін на сільськогосподарську та промислову продукцію, яка склалася не на користь сільського господарства та знижує придбання засобів виробництва, погіршує постачання господарств.

Стримуючим фактором розвитку ринку сільськогосподарської техніки є оподаткування. Високі ставки податків призводять до зростання цін сільськогосподарську техніку, що знижує купівельний попит села.

Для розвитку системи забезпечення сільськогосподарською технікою необхідно надати пільги по податках для виробників, дилерських служб, що реалізують даний вид техніки, а також надати пільги для лізингових компаній при здійсненні комерційного лізингу агропромислової техніки.

3.2. Інноваційні технології як основа матеріально-технічного забезпечення

Покращення системи матеріально-технічного забезпечення підприємства можливе на основі впровадженні технологічних інновацій, що передбачають:

-створення механізованих загонів і збирально-транспортних комплексів зі збирання зернових, заготівлі кормів, виконання інших енергоємних робіт. Така форма об'єднання сприятиме збільшенню річного завантаження техніки та її виробітку, зниженню простоїв, поліпшуватиме якість робіт, організацію праці

механізаторів.

-застосування оренди та прокату – це форма кооперування, за якої техніка надається в користування іншим господарствам за певну плату. Досить часто підприємствам матеріально важко придбати нову техніку, чья досить часто має сезонний період використання. Проте, таку форму можна застосовувати тоді, коли господарство має відповідну ремонтно-обслуговуючу базу для утримання прокатної техніки, але обсяги робіт в ньому недостатні для її повного завантаження;

-машинно-технологічна станція, де можна сконцентрувати високопродуктивну імпорتنу та вузькоспеціалізовану техніку. Основними перевагами її створення є: поповнення та оновлення МТП; зменшення потреби в техніці завдяки високій продуктивності сучасних машин [23, с.81].

Перед матеріально-технічним забезпеченням стоїть ще і наступні завдання:

-зміцнення та вдосконалення матеріально-технічної бази сільгоспідприємств за допомогою обґрунтованого збільшення постачань різних ресурсів, що забезпечують більш високі темпи розвитку виробництва сільськогосподарської продукції;

-забезпечення на всіх стадіях постачання умови економічного витрачання матеріальних ресурсів, що поставляються;

-здійснення постачання машин по повних їх системах і комплексах, що забезпечують здійснення інтенсивних технологій обробітку сільгоспкультур; впровадження оптової торгівлі та ін. [24, с.79].

При розвитку матеріально-технічної бази особливу актуальність має екологічна складова. Ця екологічна складова має бути виражена в поєднанні природних і виробничих процесів, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсів і таких, що відповідають ресурсозберіганню.

Для відтворення матеріально-технічної бази підприємства необхідно розвивати індустріальні основи відтворення в аграрному секторі і забезпечувати новою і новітньою технікою, технологією виробництва і кадрами.

Дефіцит кваліфікованих кадрів і застарілі програми навчання фахівців

аграрного сектору за інноваційними технологіями - це ще одне не вирішене завдання підприємства. Сільськогосподарські підприємства вважають за краще купувати якіснішу, надійнішу і потужнішу зарубіжну техніку. Для успішного технічного забезпечення аграрного виробництва потрібно створити умови для формування оптимального по якісному та кількісному складу машино-технологічного парку.

ВИСНОВКИ

Отже, з проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Матеріально-технічне забезпечення - це організований процес поставки на ринок всіх видів ресурсів, необхідних для виробничої діяльності. Основним завданням матеріально-технічного забезпечення сільського господарства та інших галузей АПК є своєчасне постачання ресурсів на ринок, залучення їх в продуктивне споживання, створення умов для оновлення і розширення матеріально-технічної бази галузі відповідно до перспектив її розвитку, задоволення потреб сільськогосподарських підприємств в товарах і послуги виробничого призначення через ринок.

2. Система матеріально-технічного забезпечення агропромислового комплексу повинна базуватись на принципах, до яких належать: відповідна цінова, фінансово-кредитна і податкова політика держави; забезпечення для підприємств всіх форм власності та господарювання рівноправності розвитку; запобігання виникнення монопольних формувань у сфері матеріально-технічного забезпечення; забезпечення сільгосптоваровиробникам вільного вибору сервісних структур та постачальників матеріальних ресурсів і технологій; забезпечення рівних економічних умов у взаємовідносинах між споживачами і постачальниками матеріально-технічних ресурсів та інші.

3. Основними показниками ефективності використання основних виробничих засобів підприємства є фондівдача, фондомісткість та рентабельність.

4. Об'єктом дослідження є Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Десна». Основним напрямком розвитку підприємства є: вирощування зернових культур, бобових та олійних; вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів та бульбоплодів; вирощування інших однорічних та дворічних культур; розведення великої рогатої худоби молочних порід та ін.

5. Важливою складовою матеріально-технічних ресурсів сільського господарства є техніка. Наявність всієї сільськогосподарської техніки ТОВ «Десна» у 2019 р. становив 168 одиниць. У 2019 р. відбулося помітне

покращення кількісного стану матеріально-технічної бази, зростання загальної кількості техніки ТОВ «Десна» становило 45 одиниць. Найбільше зростання одиниць техніки характерне для вантажних автомобілів.

6. На ТОВ «Десна» відбулося значне зростання наявних енергетичних потужностей у 2019 р. порівняно з 2017 р. на 12 тис.к.с. Витрати енергетичних ресурсів на виробничі цілі за аналогічний період теж зросли. Показники забезпеченості енергетичними ресурсами та електроенергією підприємства характеризуються тенденцією зростання.

Потреба господарства в насінні та садивному матеріалі зменшилася у 2019 р. порівняно з 2017 р., а отже зріс і відсоток забезпечення підприємства насінням і садивним матеріалом.

В забезпеченні сільськогосподарського підприємства засобами захисту рослин позитивних змін не відбулося. Про це свідчить відсоток забезпечення хімічними засобами захисту рослин, що становить на 2019 р. 50,4% від потреби.

7. Критично низьке значення коефіцієнта оновлення техніки свідчить про те, що техніка підприємства морально і фізично застаріла, неодноразово зазнавала капітальних ремонтів. Коефіцієнти приросту показують, що за період, що досліджується було введено більше основних засобів чим ліквідовано, хоча таке зростання є незначним. За рахунок того, що протягом досліджуваного періоду в ТОВ «Десна» дуже мало було введено основних засобів, термін їх окупності досить великий. Однак, необхідно відмітити тенденцію до його зменшення з 35 до 13 років. Головною причиною ситуації, що склалася на підприємстві є дефіцит коштів.

8. Існує потреба формування стратегії оновлення основних виробничих фондів на підприємстві ТОВ «Десна», яку можна подати у вигляді певної послідовності етапів: визначення виробничої потреби в оновленні основних засобів; здійснення оцінки ефективності оновлення основних засобів з допомогою системи показників та її техніко-економічне обґрунтування; аналіз структури фінансових ресурсів на оновлення основних засобів.

9. Для оновлення основних засобів крім лізингове кредитування можна

застосовувати: фінансування за рахунок власних коштів, використання товарного кредиту, використання банківського кредиту. Вирішення проблем оновлення підприємства ТОВ «Десна» технічними засобами виробництва не можливо без відповідних інвестицій.

9. Покращення системи матеріально-технічного забезпечення підприємства можливе на основі впровадженні технологічних інновацій, що передбачають: створення механізованих загонів і збирально-транспортних комплексів; застосування оренди та прокату; створення машинно-технологічна станція. При розвитку матеріально-технічної бази особливу актуальність має екологічна складова.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 779 с.
2. Семенда Д.К., Здоровцов О.І., Котик П.С. та ін. Аграрна економіка: підручник / за ред. Д.К. Семенди та О.І. Здоровцова. Умань, 2005. 318 с.
3. Величко Т. Г. Розвиток матеріально-технічного забезпечення підприємств АПК: автореф. дис. ...канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами»; ПВНЗ «Європейський ун-т». К., 2009. 20 с.
4. Остапенко Т.М. Формування матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств: автореф. дис.... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами»; Луганськ, 2008. 20 с.
5. Касьяненко М.М., Гринюк М.В., Цимбал П.В. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України. Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. 229 с.
6. Каменицера С.Е., Русинова Ф.Ф. Организация, планирование и управление деятельностью промышленных предприятий/ Под ред. С.Е. Каменицера, Ф.Ф. Русинова. Москва: "Высшая школа", 2004. 367с.
7. Пятуніна С.С. Вдосконалення матеріально-технічного забезпечення підприємств харчової промисловості. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. Збірник наукових праць*. 2011. №31. С. 67–69.
8. Шкляр В.Б. Становлення і розвиток ринку матеріально-технічних засобів в аграрному виробництві. *Економіка АПК*. 2003. №5. С. 117–121.
9. Михайлов С. І., Ярова В. В., Заєць Г. В. та ін. Економіка аграрного підприємства: підручник для екон. і техн. спеціальностей ВНЗ /за ред. С. І. Михайлова. К.: Укр. Центр духов. Культури, 2004. 396с.
10. Білоусько Я.К. Тенденції і напрями розвитку технікотехнологічного забезпечення аграрного виробництва. *Агроінком*. 2007. №5–6.С. 46–51.
11. Іванишин В.В. Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва:

монографія / В.В. Іванишин. К.: ІАЕ, 2011. 348 с.

12. Кундицький О.О. Регулювання фінансової бази відтворення факторів виробництва: монографія / за ред. О. О. Кундицький. Л.: Тріада плюс, 2011. 549 с.

13. Литвинова О.М., Даниленко М.Ф. Технікотехнологічна оснащеність сільськогосподарських підприємств та конкурентоспроможність продукції. *Економіка АПК*. 2009. №10. С. 39–42.

14. Скоцик В.Є. Технічне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників: сучасний стан та проблеми вирішення. *Економіка та управління АПК*. 2013. Вип. 10. С. 56–60.

15. Підлісецький Г. М. Економічні проблеми технічного забезпечення сільського господарства. *Економіка України*. 2012. № 11. С. 81 – 87.

16. Петров В.М. Удосконалення технічного забезпечення сільського господарства. *Економіка АПК*. 2013. № 12. С. 98–102.

17. Бондар Н.М. Економіка підприємства: навч. посіб. 2-ге вид., доп. К.: А.С.К., 2005. 400 с.

18. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. К.: Знання, 2005. 662 с.

19. Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Десна». URL: <https://www.ua-region.com.ua/03779596> (дата звернення: 30.04.2020).

20. Підлісецький Г.М., Могилова М.М. Підвищення рівня фондооснащеності аграрного виробництва як основа зростання його ефективності. *Економіка АПК*. 2009. №12. С. 21–28

21. Шебанін В.С., Червен І.І., Шебаніна О.В., Кареба М.І. Зміцнення та ефективне використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: монографія. Миколаїв, МДАУ, 2010. 205 с.

22. Кожем'якіна М.Ю. Стан і напрями інвестиційного забезпечення сільського господарства. *Агроінком*. 2007. №5–6. С. 42–46.

23. Добіжа Н.В. Відтворення матеріально-технічної бази як основа зростання сільськогосподарського виробництва. *Економіка АПК*. 2008. № 4. С. 78–83.

24. Підлесецький Г.М., Могилова М.М. Напрями наукових досліджень

проблеми відтворення на ринку основних засобів сільського господарства.
Економіка АПК. 2014. № 7. С. 76–80.